

ARVIOINTIKERTOMUS

2022

PYHÄJÄRVI

Pyhjärven kaupungin tarkastuslautakunta 14.6.2023

SISÄLLYSLUETTELO

1	PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	3
2	TARKASTUSLAUTAKUNTA	4
	2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoite.....	4
	2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	4
	2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta	4
3.	EDELLISEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN POHJALTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI.....	5
4.	STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	5
5.	ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA	7
	5.1 Kaupunginhallitus.....	7
	5.2 Kaupungin tulo- ja menorakenne	8
	5.3 Arvio kuntakonsernin ja tytäryhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta.....	9
	5.7 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	10
6.	SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA	13
7.	HENKILÖSTÖ.....	13
8.	KESKEISIMMÄT HAVAINNOT JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET	14
9.	PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN TILINTARKASTUSKERTOMUS	14
10.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	14

1 PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Tarkastuslautakunnan työskentely on ollut avointa ja asiallista sekä yhteistyö hyvää ja rakentavaa.

Sote-uudistus on toteutunut ja on muuttanut vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointipalveluiden rakennetta.

Kaivoksen uusiokäyttöhanke on vireillä ja on Pyhäjärven tulevaisuuden kannalta elintärkeä. Tuulivoimaloiden kaavakysymykset ovat käsittelyssä, joiden toteutuminen mahdollistaa lisätuottoja kaupungin talouteen.

Ns. Vihreä-siirtymä on kokonaisuutena mahdollisuus Pyhäjärven kaupungille.

Kiitän lautakunnan jäseniä ja varajäseniä sekä muita tarkastuslautakunnan työhön osallistuneita tahoja aktiivisesta ja eteenpäin katsovasta yhteistyöstä

Tuomo Haapapuro
tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja

2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoite

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on kuntalaissa mainittujen tehtävien lisäksi mahdollisten kehittämisideoiden esittäminen. Arvioinnilla on tarkoitus tuottaa hyödyllistä ja käytännöllistä tietoa päätöksenteon tueksi tarkastelemalla aikaansaatuja tuloksia kuin toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen valtuustolle.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Jere Hakkarainen, puheenjohtaja	Timo Karsikas, varajäsen
Tuomo Haapapuro, varapuheenjohtaja	Irja Lehtinen, varajäsen
Martti Ruotsalainen, jäsen	Olavi Marin, varajäsen
Arja Mikkonen, jäsen	Laimi Shemeikka, varajäsen
Taimi Piippo, jäsen	Reijo Pennanen, varajäsen

Taulukko 1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.8.-31.12.2022

Jorma Leskinen on pyytänyt 29.8.2022 kirjeellään eroa Pyhäjärven kaupungin tarkastuslautakunnan jäsenyydestä ja puheenjohtajuudesta. Kaupunginhallitus on 19.9.2022 235 § ja kaupunginvaltuusto 26.9.2022 69 § päätöksellään myöntänyt eron tarkastuslautakunnan jäsenyydestä ja puheenjohtajuudesta. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Jorma Leskisen esityksen valita tarkastuslautakunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi Jere Hakkaraisen 31.5.2025 päättyväksi toimikaudeksi.

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2022 aikana yhteensä 9 kertaa (edellisenä vuonna 7 kertaa). Lautakunnassa päätöksenteko tapahtui puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Lautakunnan sihteerinä toimi vuonna 2022 tilintarkastaja Tapio Raappana.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt kokouksessaan 15.9.2021 arviointisuunnitelman ajalle 2021–2024. Työohjelma hyväksyttiin vuodelle 2022 1.9.2022 kokouksessa.

Arvioinnin painopistealueina vuonna 2022 olivat kaupungin tulo- ja menorakenne, tytäryhtiöiden tilanne sekä talouden tasapainottamisen eteneminen.

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupunginhallituksen vuoden 2022 tilinpäätös- ja toimintakertomustietoihin, osavuositarkastustietoihin, toimielinten pöytäkirjoihin sekä käytettävissä olevaan vertailutietoon. Arviointityötä varten tarkastuslautakunta haastatteli viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä.

Pvm	Henkilö	Aihe
27.1.2023	Kaupunginjohtaja Henrik Kiviniemi	Kaupungin ajankohtaiset asiat
27.1.2023	Talous- ja hallintojohtaja Sari Nissilä	Vuoden 2022 tilinpäätösnäkymät, talousarvionäkymät 2022 sekä talouden tasapainottaminen
3.4.2023	Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Jukka Tikanmäki	Vuoden 2022 tilinpäätösnäkymät ja kaupungin ajankohtaiset asiat
3.4.2023	PPKY Selänteen kuntayhtymän johtaja Sanna Rätty	PPKY Selänteen tavoitteiden toteutuminen vuonna 2022 ja ajankohtaiset asiat
3.4.2023	Hyvinvointijohtaja Jouni Tilli	Hyvinvointipalveluiden tavoitteiden toteutuminen vuonna 2022 ja ajankohtaiset asiat
3.4.2023	Lukion rehtori Tuija Vanha-aho	Toisen asteen koulutuksen tavoitteiden toteutuminen vuonna 2022 ja ajankohtaiset asiat
3.4.2023	Taloustalouden vastaava Saana Seppä PPKY Selänne	Taloustalouden palveluiden toteutuminen vuonna 2023
3.4.2023	Tekninen johtaja Sami Laukkanen	Teknisten palveluiden tavoitteiden toteutuminen vuonna 2022 ja ajankohtaiset asiat
3.4.2023	Henkilöstö- ja taloussihteeri Minna Pikkarainen	Henkilöstöhallinnon tavoitteiden toteutuminen vuonna 2022 ja ajankohtaiset asiat
3.4.2023	PyhäNet Oy:n toimitusjohtaja Eetu Pekola	Yhtiön tilinpäätösnäkymät 2022 ja tavoitteiden toteutuminen, muut ajankohtaiset asiat
3.4.2023	Kiinteistöosakeyhtiö Rillankiven toimitusjohtaja Sari Ahola	Yhtiön tilinpäätösnäkymät 2022 ja tavoitteiden toteutuminen, muut ajankohtaiset asiat

Taulukko 2. Haastattelut

Esteellisyydet on tarkastuslautakunnan toiminnassa otettu huomioon.

3. EDELLISEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN POHJALTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunta käsitteli vuoden 2021 arviointikertomuksen huomioihin saadut vastaukset (Kaupunginvaltuusto 26.9.2022), joihin lautakunnalla ei ollut huomauttamista.

4. STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Strategian mukaan sen toteutumista arvioidaan talousarvion toiminnallisten tavoitteiden mittareiden avulla. Siten arvioitaessa toiminnallisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan myös strategian toteutumista. Pyhjärven kaupungin kannalta keskeinen asia on kaupunkikonsernin tasapainoinen talous. Kyseisen tavoitteen toteutumista on erikseen arvioitu kohdassa taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.

Muita strategisia painopisteitä ovat alueellinen yhteistyö ja vuorovaikutus, saavutettavuudesta, infrastruktuurista ja osaamisesta vetovoimaa sekä elinvoimasta ja hyvinvoinnista pitovoimaa. Arvioinnissa on tarkasteltu mahdollisuuksien mukaan myös koko valtuustokauden kehitystä.

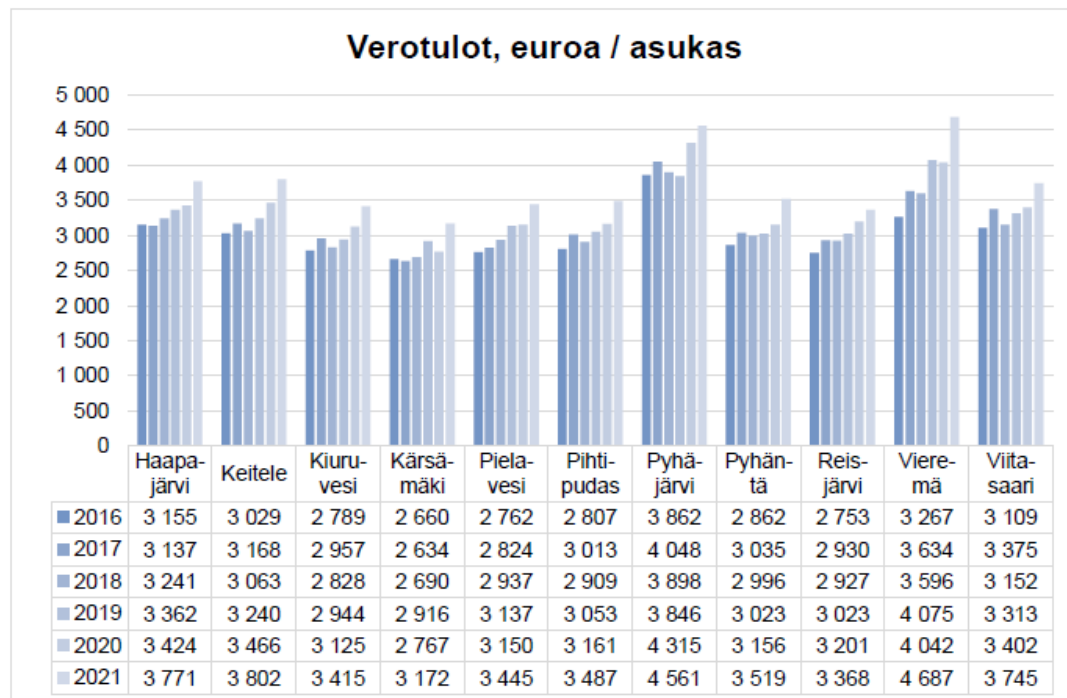
Yleisten tavoitteiden toteutumista on arvioitu seuraavassa työllisyyden, verotuksen ja väestökehityksen perusteella. Työllisyystilanne (työttömyysaste) Pyhäjärvellä on kehittynyt seuraavan taulukon mukaisesti.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Muutos
Pyhäjärvi	12,1	11,6	11,5	14,6	11,9	12,4	0,5
Pohjois-Pohjanmaa	12,8	10,8	11,1	13,6	10,9	10,9	0
Koko maa	8,4	5,4	6,0	7,8	6,7	9,9	3,2

Taulukko 3. Työllisyyskehitys 31.12. tilanteessa

Työttömyysaste on edellistä vuotta hieman huonompi vuonna 2022. Koko tarkastelujakson aikana Pyhäjärven tilanne on säilynyt jokseenkin ennallaan. Koko maan työllisyystilanne on huonontunut vertailuvuosiin nähden huomattavasti. Työllisyystilanteen parantamiseksi tarvitaan edelleen ennakkoluulottomia uusia linjauksia työn ja työpäivän hakijan kohtaamisten suhteen.

Koko maan keskimääräiset verotulot kunnissa vuonna 2021 olivat 4 577 euroa/asukas, ja Pyhäjärven vuoden 2021 verotulot euroa/asukas vastaavat tätä (4 561 euroa/asukas). Verotulot eivät poikkea olennaisesti lähikuntiin nähden.

Taulukko 4. Verotulot euroa/asukas

5. ARVIO ASETETTUIJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA

5.1 Kaupunginhallitus

Seuraavassa on käsitelty kaupunginhallituksen tavoitteiden toteutumista. Kaupunginhallitus jakautuu kolmeen alakohtaan; yleishallinto, elinkeinotoimi ja Selännepalvelut. Tavoitteiden toteutumista arvioitaessa ei lautakunnan arvioinnissa ole otettu kantaa jokaisen yksittäisen mittarin toteutumiseen, vaan niiden perusteella tehty arvio strategisen tavoitteen toteutumisesta toimintakertomuksen perusteella. Lisäksi Selännepalveluiden kehittymistä on arvioitu erikseen.

Kaupungin strategiset tavoitteet on määritelty syksyllä 2021. Strategisten tavoitteiden toteuttaminen on jatkunut vuonna 2022. Tarkastuslautakunta yhtyy kaupunginhallituksen kannanottoihin strategian eteenpäin viemisessä.

Tavoitteiden toteutuminen

Tavoite / Toimenpide	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Saavutettavuudesta, infrastruktuurista ja osaamisesta vetovoimaa	Noin puolet tämän osion osatavoitteista toteutui. Tärkeä tavoite, mutta kuitenkin parannettavaa.
2. Elinvoimasta ja hyvinvoinnista pitovoimaa	Hyvinvoiva kasvuyhteisön osatavoitteet toteutuivat. Puolestaan sivistyksestä virtaa, kantokykyinen palvelutuotanto, mukaan vetävä toimintakulttuuri ja luonnon hyödyntäminen hyvinvoinnin rakentamisessa -osatavoitteet toteutuivat osin. Kokonaisuudessaan tavoitteissa kehitettävää.
3. Kaupunkikonsernin tasapainoinen talous ja konserniyhteisöjen rooli elinvoiman edistämässä	Kaikki osatavoitteet eivät toteutuneet täysin. Kokonaisuudessaan tavoitteissa kehitettävää.
4. Alueellisen yhteistyö ja vuorovaikutus	Aktiivista ja erottuvaa Pyhäjärveä koskevat osatavoitteet toteutuivat sekä alueellinen yhteistyö vastaamaan elinvoimatyön haasteita -osa-alueen tavoitteet toteutuivat hyvin.

Taulukko 5. Tavoitteiden toteutuminen

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne

Pyhäjärven kaupungin maksuosuus Selänteelle alitti varatut määrärahat 211,7 tuhannella eurolla. Pyhäjärven kaupungin maksuosuuksien kehitys on ollut vuosina 2019-2022 kasvussa, maksuosuuksien kasvu vertailuvuoteen 2021 nähden on 3,1%, maksuosuus on näin ollen siis kasvanut 833,5 tuhatta euroa. Jäsenkuntien taloudellinen tilanne vaihtelee ja on huonontunut aikaisemmasta. Näin ollen jäsenkuntien taloudellinen tilanne heijastuu myös PPKY Selänteen talouteen.

Kuntayhtymän tilinpäätöksen mukainen Pyhäjärven kaupungin kokonaismaksuosuus on ilmoitettu olevan 28,1 milj. euroa ja lisäperittävä 1,4 milj. euroa. Kuntayhtymän tilinpäätökseen liittyy selvitettäviä asioita, jonka vuoksi kaupunki on varovaisuuden

periaatteella kirjannut vuoden 2022 kustannuksiin lisäperinnän 1,1 milj. euroa. Pyhäjärven kaupunki on reklamoinut lisäperittävän 1,4 milj. euroa, jolloin eroa Selänteen loppulaskun ja tilinpäätökseen kirjatun summan erotus on n. 0,3 milj. euroa. Selänne käsittelee reklamaation vuoden 2023 aikana, ja mahdolliset korjaukset tullaan tekemään vuoden 2023. Pyhäjärven kaupunki on esittänyt asian tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tarkastuslautakunta:

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen lakkauttaminen aloitettu.

5.2 Kaupungin tulo- ja menorakenne

Kaupungin tulo- ja menorakenne koostuu kaupungin toimintatuotoista ja -kuluista.

Kaupungin toimintatuotot olivat v. 2022 4,5 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion (muutettu TA 3,6 milj. euroa) 23,9 %:lla. Toimintatuotoista merkittävimpiä ovat myyntituotot ja muut toimintatuotot sekä tuet ja avustukset. Myyntituotoista selkeästi merkittävimmät erät ovat metsän myynnistä saadut tuotot sekä ateriamaksut. Tuet ja avustukset sisältävät työllistämistuet sekä muita valtion maksamia avustuksia. Vuonna 2022 Pyhäjärven kaupunki on saanut 503 tuhatta euroa Covid-19-avustusta. Muista toimintatuotoista puolestaan merkittävimpiä ovat muiden rakennusten vuokrat, maa- ja vesialueiden vuokrat sekä muut tuotot. Muihin tuottoihin on vuonna 2022 kirjattu Työpajan kustannuspaikan kairakuitunäytelaatikoiden myynnistä aiheutuneet tuotot.

Toimintakulut olivat v. 2022 45,8 milj. euroa, ja ylittivät muutetun talousarvion 360 tuhannella eurolla, eli toteuma oli 100,8 %. Toimintakulujen merkittävimmät erät ovat henkilöstökulut ja palvelujen ostot. Palvelujen ostoista selkeästi merkittävimmät erät ovat asiakaspalvelujen ostot, matkustus- ja kuljetuspalvelut sekä muut yhteistoimintasuudet.

Tarkastuslautakunta:

Toimintakulut toteutuivat jokseenkin talousarvion mukaisina. Toimintakulujen sopeuttamista tulee jatkaa.

5.3 Arvio kuntakonsernin ja tytäryhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Kunnat ovat yhtiöittäneet toimintaansa, joten kuntien talouden vertailu pelkästään kunnan tunnuslukujen perusteella ei ole riittävää. Seuraavassa taulukossa on esitetty keskeisimpien talouden tunnuslukujen kuntakonserneista.

Pyhäjärvi	2022	2021
Toimintatuotot/toimintakulut, %	50,2	51,7
Vuosikate/poistot, %	40,2	156,5
Vuosikate, €/asukas	305	1 211
Investointien tulorahoitus	21,3	100,3
Lainanhoitokate	0,56	2,62
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-15 589	-14 172
Omavaraisuusaste, %	23,9	26,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	78,4	73,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-300	2 033
Konsernin lainat, €/asukas	10 768	10 251
Konsernin lainakanta 31.12, 1000 €	51 989	50 865
Asukasmäärä	4 828	4 962

Taulukko 8. Kuntakonsernin tunnusluvut

Taulukossa on esitetty Pyhäjärven kaupunkikonsernin tunnuslukuja vuodelta 2022 ja vertailukaudelta 2021. Toimintatuottojen ja -kulujen suhde on pysynyt vertailukauden tasolla. Vuosikate ei riittänyt poistoihin (40,2 %). Konsernin lainakanta kasvoi yli 500 €/asukas ja oli 10 768 €/asukas. Konsernin kertynyt alijäämä oli 300 tuhatta euroa. Suhteellinen velkaantuneisuus 78,4% on noussut vertailukauteen 2021 nähden (73,2%).

Konserniyhteisöille asetettuja tavoitteita on tarkasteltu toimintakertomuksessa alla olevan taulukon mukaisesti.

	Tavoitearvo	Kiinteistö Oy Rillankivi	Pyhäjärven Kehitys Oy	Pyhänet Oy	Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy
Konsernijohdolle asetettujen tavoitteiden toteutuminen					
Raportointivelvoite	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi	3 kertaa / vuosi
Toimintatuotot / toimintakulut %	> 30 %	148,7	120,0	177,2	110,9
Vuosikate / poistot %	> 80 %	68	696	194	55
Omavaraisuusaste %	> 50 %	19,3	-109,5	8,1	52,1
Suhteellinen velkaantuneisuus	< 40 %	528	329	325	166
Lainamäärä € / asukas		1 842	79	730	631
Tytäryhteisöille annettujen tavoitteiden toteutuminen					
Tilikauden yli-/alijäämä	+ / - 0 €	-188 120	15 380	173 107	-216 915
Asuntojen käyttöaste	> 90 %	91,3			
Toimitilojen käyttöaste		92,5			

Taulukko 9. Konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteiden toteutuminen oli vaihtelevaa. Kaikkien yhtiöiden toimintatuotot/toimintakulut %-tunnusluku toteutui, ollen yli tavoitteen 30%. Vuosikate/poistot %-tunnusluku toteutui Pyhäjärven Kehitys Oy:n ja Pyhänet Oy:n osalta. Omavaraisuusaste oli puolestaan yli tavoitteen (yli 50 %) ainoastaan Pyhäjärven Energia ja Vesi Oy:llä. Raportointivelvoitetta ei edellä ole tarkasteltu tavoitteena.

Kaikissa yhtiöissä suhteellista velkaantuneisuutta koskeva tavoite jäi saavuttamatta. Velkaantuneisuus vaihteli 168 %:n ja 528 %:n välillä (kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus on 69,7% ja konsernin 78,4%).

Tarkastuslautakunta on kuullut Kiinteistö Oy Rillankiven ja Pyhänet Oy:n toimitusjohtajia.

Tarkastuslautakunta:

Tytäryhtiöiden kehitys on edennyt positiivisesti vuodesta 2021.

5.7 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisten tavoitteiden toteutumista tarkastuslautakunta on lähestynyt talousarvion noudattamisen, taloudellisen kehityksen ja talouden tasapainottamisen näkökulmasta.

Talousarvion noudattaminen

Käyttötalousoissa toimielimien sitovuustaso on toimintamäärärahan ja tulotavoitteen erotus eli toimintakate. Toimielimistä muutetun talousarvion mukaisen toimintakatteen alittivat tarkastuslautakunta, keskusvaalilautakunta, kaupunginhallitus ja tekninen toimi. Muutetun talousarvion mukainen toimintakate ylittyi kaupunginvaltuustolla ja hyvinvointipalveluilla. Hyvinvointipalveluiden toimintakatteen ylitys oli 0,2 milj. euroa (muutettu TA -10,6 milj. euroa ja toteuma -10,8 milj. euroa). Kaupunginvaltuuston toimintakatteen ylitys ei ollut merkittävä, n. 3 tuhatta euroa.

Talousarvion tunnuslukutavoitteet ovat toteutuneet seuraavasti:

Tunnusluku	TA2022	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	12,3	9,8	-2,5
Vuosikate % poistoista	-96,4	7,0	103,4
Vuosikate euroa/asukas	-345,4	20,9	365,8

Taulukko 10. Tunnuslukutavoitteiden toteutuminen

Talousarvion kaikki tunnuslukuja koskevat tavoitteet toteutuivat jonkin verran ennakoitua paremmin, toimintatuotot/toimintakulut -lukua lukuun ottamatta.

Tarkastuslautakunta:

Teknisen sektorin toiminta on toteutunut ennakoidusti ja se on myös pysynyt talousarviossa. Varhaiskasvatuksen osalta talousarvio on ylittynyt ennakoimattomista kustannuksista johtuen..

Talouden kehitys

Toimintakate heikkeni 4,2 % (1,7 milj. euroa). Toimintakatteeseen vaikuttavista teki-
jöstä toimintakulut kasvoivat 3,7 % (1,6 milj. euroa) ja toimintatuotot pysyivät edellisen
vuoden tasolla, laskua 46 tuhatta euroa. Toimintakuluissa ei ollut olennaisia yksittäisiä
muutoksia.

Toimintakatteen heikentyminen (1,7 milj. euroa) kyettiin kattamaan verorahoituksella
(valtionosuudet olivat edellisen vuoden tasolla (kasvua 237 tuhatta euroa) ja verotulot
hieman vertailukautta pienemmät (laskua 1,4 milj. euroa). Rahoituserät olivat nettona
-385 tuhatta euroa (vuonna 2020 262 tuhatta euroa). Vuosikate heikkeni 3,5 milj. euroa
ja oli positiivinen 0,1 milj. euroa. Tilikauden alijäämä oli 1,0 milj. euroa.

Hyvän talouden edellytyksenä on vuosikatteen riittäminen poistoihin, jolloin ei synny
alijäämää ja niiden riittäminen investointeihin, jolloin ei synny velkaa.

Viime vuosina vuosikate on ollut negatiivinen tai lähellä nollaa viimeiset vuodet, mutta
valtion poikkeuksellisten panostusten takia vuosikate oli vuonna 2020 positiivinen ja
riittävä sekä poistoihin että investointeihin. Samoin vuonna 2021, vuosikate oli positiiv-
inen ja riitti sekä poistoihin että investointeihin. Vuonna 2022 vuosikate oli 0,1 milj.
euroa, ja ei riittänyt poistoihin ja investointeihin.

Tulos- ja rahoituslaskelman tunnuslukuja on tarkasteltu seuraavassa taulukossa. Kas-
san riittävyys on parantunut. Vuosikatteen kehitys on ollut positiivista valtion tukitoimien
seurauksena vuoteen 2021 saakka. Vuonna 2022 tilanne on ollut vertailukautta hieman
heikompi.

Tunnusluvut	2019	2020	2021	2022
Vuosikate euroa/asukas	-334	422	730	21
Vuosikate % poistoista	-92	116	203	7
Invest. tulorahoitus %	-65	121	313,6	9,1
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 v €/asukas	-4891	-3299	-1190	-3 383
Kassan riittävyys, pv	76	79	86	80

Taulukko 11. Tulos- ja rahoituslaskelman tunnusluvut

Taseen tunnusluvuissa on nähtävissä positiivinen suunta. Taseen keskeisimmät tun-
nusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

Tunnusluvut	2019	2020	2021	2022
Omavaraisuus %	45	45	48	46,3
Lainat euroa/asukas	5671	6011	5680	5431
kert. yli-/alijäämä €/as.	145	233	673	465

Taulukko 12. Taseen tunnusluvut

Toimintakertomuksessa on sivuilla 7-10 vertailtu lähikuntien talouden tunnuslukuja Py-
häjärven vastaaviin lukuihin. Tunnusluvut ovat pääosin parantuneet edellisiin vuosiin
nähdessä.

1.1.2023 toimintansa aloittaneella Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteella tulee
olemaan merkittävä vaikutus kaupungin talouteen.

Alijäämän kattaminen ja talouden tasapainottaminen

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Alkuperäinen talousarvio 2022 ja suunnitelmavuodet 2023–2024 ovat alijäämäisiä. Huomioiden kuitenkin vuoden 2022 toteutuneen alijäämän, suunnitelmavuoden 2024 lopussa kaupungin taseessa ei ole katettavia alijäämiä, kun huomioidaan taseen tuloksenkäsittelyerät poistoero ja vapaaehtoiset varaukset. On kuitenkin aiheellista ottaa huomioon, että talouden tasapainottamiseen on tarvetta, sillä suunnitelmavuodet ovat alijäämäisiä, sekä myös vuoden 2023 talousarvio ja suunnitelmavuodet 2024–2025 ovat alijäämäisiä.

Toimintakertomuksessa on käsitelty perusteellisesti Kuntalain 118 §:n mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn käynnistymistä.

Tarkastuslautakunnan toiminta on pääasiassa jälkikäteen tapahtuvaa arviointia. Pyhäjärven kaupungin talous on hyvä, mutta talous on heikentymässä. Kaupungissa ei ole kyetty tekemään tasapainoisia taloussuunnitelmia ja siksi on aiheellista arvioida tehtyjen päätösten tulevia uhkia uusien arviointikriteerien perusteella. Kuntalain muuttunutta säännöstä arviointimenettelyn käynnistymisestä sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tietojen perusteella. Uudet kriteerit näyttävät tilinpäätöksen perusteella seuraavalta.

Kuntalain 118 §:n mukaiset kriteerit	2020	2021	2022	vert. arvo
Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde (alle 80 %)	133,6	156,5	40,2	80
Veroprosentti (2,0 % yli keskiarvon)	21,75	21,75	21,75	22
Konsernin lainat ja vuokravastuut 50 % yli keskiarvon	10 380	10 445	10 768	12302
Konsernin lainanhoitokate on alle 0,8	2,03	0,9	0,56	0,8

Taulukko 14. Arviointikriteerit

Pyhäjärvellä täyttyy uusista kriteereistä kaksi (merkitty punaisella), mutta mikäli taloussuunnitelmassa arvioitua kehitystä ei saada muutettua sekä alijäämä, että ko. tunnusluvut tulevat täyttämään kriteerit.

Tarkastuslautakunta:

Talouden tilanteesta huolehtiminen on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, vaikka lakimääräiseen talouden tasapainottamiseen ei ole velvoitetta Tarkastuslautakunta esittää kaupungin hallitukselle talouteen liittyvän kysymyksen; Minkälaisia vaihtoehtoisia toimia kaupungilla on taloudellisen tilanteen turvaamiseksi.

6. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Pyhjärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ovat olleet voimassa 1.1.2015 alkaen. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta kaupungissa ja kaupunkikonsernissa järjestettiin vuonna 2018 kuntalakiin vuonna 2012 tehtyjen muutosten mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohjeet on päivitetty vuoden 2019 lopussa. Sisäisen valvonnan ohjeet ja riskien hallinnan ohjeet yhdessä konserniohjeen (vuodelta 2014) kanssa tulisi päivittää.

Tilintarkastajan raportissa on nostettu esille konserniohjeen päivityksen aiheellisuus. Tarkastuksen yhteydessä on keskusteltu konserniohjeen päivittämisen ajankoh- taiseksi ottaminen lähitulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunta:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä tilintarkastajan esille nostamaa konserniohjeen päivittämistä.

7. HENKILÖSTÖ

Pyhjärven kaupungin vakituisen henkilöstön määrä on ollut 156,6 henkilöä sekä määräaikaisen henkilöstön määrä 88 henkilöä 31.12.2022 tilanteessa. Vuoden 2021 tilanteeseen nähden henkilöstön määrä nousi 11 henkilöllä vuonna 2022. Henkilöstömenot kasvoivat 4,2 %.

Vuoden 2022 aikana eläkkeelle jäi kuusi henkilöä (2021 7 henkilöä). Korkea inflaation takia vuoden 2023 eläkkeiden indeksikorotukset vaikuttivat eläkkeisiin poikkeuksellisesti. Tämän vuoksi vuoden 2022 puolella eläkkeelle jäävä sai suuremman indeksikorotuksen kuin eläkkeelle siirtymistä vuoden vaihteen yli siirtävä. Viimeistään joulukuun alussa eläköitynyt sai tammikuun alussa eläkkeeseen 6,8 prosentin korotuksen. Henkilöstön toiveiden mukaisesti eläkeiän täyttäneille annettiin jo sovitusta eläköitymissuunnitelmista poiketen mahdollisuus jäädä eläkkeelle vuoden 2022 puolella, jotta he pystyivät hyötymään indeksikorotuksesta.

Sairaspoissaolopäivien määrä oli 13,0 henkilöä kohti (12,7 edellisenä vuonna). Sairaspoissaolojen määrä on edellisen vuoden tasolla.

Tilikaudella on panostettu henkilöstön jaksamisen tukemiseen ja työkyvyn ylläpitävään toimintaan antamalla vakinaisille ja vähintään puolen vuoden määräaikaisessa palvelussuhteessa työskenteleville Tyky Kuntoseteli+ liikunta- ja kulttuuriseteleillä henkilöstön vapaa-ajan harrastamisen tueksi. Lisäksi kaupungilla on työkyvyn tukemiseen ja toimin työkyvyn palauttamiseksi varhaisen tuen malli. Työterveyshuollonpalvelut on hankittu Peruspalvelukuntayhtymä Selänteeltä.

Lisäksi henkilöstön osaamista on kehitetty ja ylläpidetty kaupungin laatiman koulutus- suunnitelman mukaisesti. Osaamisen kehittämiseen sisältyy henkilöstön ammatillista pätevyyttä vahvistavia koulutuksia. Kehittämistä tukee myös työpaikalla tapahtuva op- pimine ja toimintatapojen säännöllinen uudistaminen.

Tarkastuslautakunta:

Työhyvinvoinnin tukemiseen on panostettu vuoden 2022 aikana.

8. KESKEISIMMÄT HAVAINNOT JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET

Tarkastuslautakunnan keskeiset havainnot on arviointikertomuksessa esitetty kappalettain edellä.

9. PYHÄJÄRVEN KAUPUNGIN TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa, ja näin ollen voidaan todeta, että kaupungin hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämään tilinpäätöksen vahvistamiseen ja vastuuvapauden myöntämiseen. Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä kaupunginhallitukselle ja muille tilivelvollisille.

10. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 valtuuston käsiteltäväksi. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa julkituoduista havainnoista ja suosituksista vastaukset kaupunginhallitukselta syyskuun loppuun 2023 mennessä. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen vastaukset tulee toimittaa tiedoksi kaupunginvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle. Vastauksista tulee selvittää, mihin toimiin on ryhdytty.

Pyhjäjärven kaupungin tarkastuslautakunta 14.6.2023

Tuomo Haapapuro
Varapuheenjohtaja

Taimi Piippo
Jäsen

Martti Ruotsalainen
jäsen

Arja Mikkonen
jäsen